

Παιδεία και αγωγή των νέων κατά τους Τρεις Ιεράρχες

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτη , ποιμενάρχη της ιστορικής
Μητρόπολης Μαρωνείας και Κομοτηνής ,

Σοφολογιότατε Μουφτή,

Πανοσιολογιότατε Της Αρμένικης Εκκλησίας

κ. Εκπρόσωπε της 29ης ΤΑΞΠΖ ΠΟΓΡΑΔΕΤΣ,

Πανεπιστημιακοί Δάσκαλοι

Κυρία Περιφερειακή Διευθύντρια Εκπαίδευσης Αν. Μακεδονίας &
Θράκης,

σεβαστοί πατέρες,

κυρίες και κύριοι,

Εκείνος που επιχειρεί να μιλήσει για τους Τρεις Ιεράρχες ή να σκιαγραφήσει τη ζωή και το έργο τους, βρίσκεται μπροστά σε ανυπέρβλητες δυσκολίες. Όχι για το τι θα πρέπει να πει, αλλά για το τι επιτρέπεται να παραλείψει από μια ζωή τόσο υποδειγματική, μια ενεργητικότητα τόσο πολύπλευρη και μια συγγραφική δραστηριότητα τόσο πλούσια, όχι ενός, αλλά τριών ανδρών που αναδείχτηκαν πρωτοπόροι του πνεύματος και της αρετής.

Τα τελευταία χρόνια στις εορτές των Αγίων Τριών Μεγάλων Ιεραρχών, Οικουμενικών Διδασκάλων και προστατών της Παιδείας μας, συνειδητά προβληματιζόμαστε όλοι και ανησυχούμε για την πορεία, στην οποία βρίσκεται η Παιδεία διεθνώς, αλλά ιδιαίτερα στην χώρα μας, η οποία έχει χιλιετιών παράδοση παιδείας και προσφοράς πολιτιστικής.

Είναι, δυστυχώς, περισσότερο από μια απλή διαπίστωση πως η πατρίδα μας ναυαγεί μέσα σε θολά νερά. Είναι επιτακτική ανάγκη να μη «μηδίσουμε», όπως έλεγε χαρακτηριστικά ο Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος, απεμπολώντας την παράδοσή μας, μέρος της οποίας είναι οι Τρεις Ιεράρχες.

Στον 20ο αιώνα κορυφώθηκε η προσπάθεια, που άρχισε ο Δυτικός πολιτισμός και εφάρμοσε επί τρεις αιώνες, να έρθει σε πλήρη ρήξη με το παρελθόν, ν' απορρίψει σχεδόν στο σύνολό της την πολιτιστική κι εκπαιδευτική παράδοση της ελληνοχριστιανικής αρχαιότητας, της προχριστιανικής και της χριστιανικής, να αποδεσμευτεί από την ιστορική μνήμη, από δοκιμασμένες και καθιερωμένες αξίες και πεποιθήσεις και να στηρίξει το μέλλον της ανθρωπότητας στη γνώση και στην επιστήμη. Επλήγησαν οι θρησκευτικές και ηθικές αξίες, που συνδέονται άμεσα μεταξύ τους αφού ουσιαστικά χωρίς Θεό, νομοθέτη και ρυθμιστή της ηθικής συμπεριφοράς, όλα επιτρέπονται και όλα μεταβάλλονται ανάλογα με τις χρησιμοθηρικές και ευδαιμονιστικές απόψεις της κάθε εποχής. «Χωρίς Θεό όλα επιτρέπονται», αναφωνεί ο Ντοστογιέφσκι.

Το μεγάλο και κυρίαρχο αίτημα της εθνικής παιδευτικής παράδοσης του Σωκράτη, του Πλάτωνα, του Αριστοτέλη, του Πυθαγόρα, του Πλούταρχου, του Πλωτίνου και στη συνέχεια των μεγάλων Αγίων και Πατέρων της Εκκλησίας μας, που το συνέχισαν και το πλούτισαν, αγνοήθηκε και συκοφαντήθηκε γιατί δεν ταίριαζε στο νέο πολιτιστικό δρόμο και όραμα.

Επί δυόμισι και πλέον χιλιάδες χρόνια η ανθρωπότητα πορεύτηκε εξισορροπητικά και πολιτισμένα. Δεν έλειψαν βέβαια οι σκοτεινές πλευρές και οι παρεκκλίσεις, οι αδικίες και οι ανισότητες, οι πόλεμοι και οι συγκρούσεις, οι διωγμοί και οι κατατρεγμοί και φαινόμενα παρακμής, και ηθικής ακόμη. Υπήρχε όμως πάντοτε η δυνατότητα και η θέληση, ακόμα και μέσα σ' αυτά, να καθρεφτίζεται η ανθρωπότητα στον καθρέπτη των ηθικών και πνευματικών αξιών και να βλέπει το παραμορφωμένο της πρόσωπο, να φιλοσοφεί, να στοχάζεται για το πρέπον και το δέον, να αξιολογεί και να εκτιμά και να προσπαθεί να βελτιωθεί πνευματικά.

Αυτός ο κόσμος όμως των δυόμισι χιλιάδων ετών της κοινής ελληνοχριστιανικής παιδευτικής παραδόσεως από τον 18ο αιώνα, τον περίφημο αιώνα του Διαφωτισμού, αποτελεί παρελθόν για τον Δυτικό πολιτισμό, μέσα στον οποίον, δυστυχώς, έχουμε ενταχθεί κι εμείς και πηγαίνουμε πιο βαθιά. Δεν υπάρχει πλέον ο καθρέπτης της ανθρωπιστικής, της ελληνοχριστιανικής παιδείας, η ευσέβεια και η αρετή είναι συκοφαντημένες και άχρηστες, δεν είναι πλέον αξίες. Ο σκοπός της παιδείας δεν είναι διπλός, η καλλιέργεια δηλαδή της επιστήμης αλλά και της αρετής, η μέσω

της γνώσης μεταμόρφωση του ανθρώπου εις καλόν καγαθόν, αλλά η αποοικειοποίηση της γνώσης και της επιστήμης, η εκτροπή της παιδείας σε εμπορικό και οικονομικό μέγεθος, που θα εξασφαλίζει επαγγελματικά και οικονομικά οφέλη, η μετατροπή των μαθητών από πρόσωπα με ποικίλες πτυχές, σε εγκεφάλους, σε computers, σε μηχανές που απομνημονεύουν και παράγουν.

Εν όψει λοιπόν αυτού του Δυτικού μοντέλου, του οποίου η καρποφορία είναι πλέον εμφανής στη συμπεριφορά των νέων μας, αρχίζουμε όλοι και προβληματιζόμαστε.

Πού οφείλεται άραγε αυτή η απαξίωση κι αυτή η παιδευτική παρακμή; Δεν είναι δύσκολο να δώσει κάποιος την απάντηση. Οφείλεται στο πνευματικό κενό που δημιούργησαν οι κρατούντες και οι σχεδιάζοντες διεθνώς για να μεταβάλλουν τους ανθρώπους σε καταναλωτικές μηχανές, ώστε να αυξάνουν τα κέρδη τους από τον υπερκαταναλωτισμό και την ηδονοφιλία.

Όπως ωραία λέει ο Χρήστος Γιανναράς, όσοι κάνουν τους σχεδιασμούς για την παιδεία δείχνουν πως δεν τους ενδιαφέρει « η κατά κεφαλήν καλλιέργεια αλλά το κατά κεφαλήν εισόδημα». Συνεχίζουμε να εγκληματούμε σε βάρος των νέων ανθρώπων.

Ξεκόψαμε τη γνώση από τη ζωή, τον έρωτα, την ομορφιά.
Υποτάξαμε την αγάπη στην αναγκαιότητα και γι' αυτό
αποτύχαμε. Ξεφύγαμε από τον Διαφωτισμό και περάσαμε πλέον
στον υλισμό και στην εμπορευματοποίηση της παιδείας. _

Τα πρότυπα για τους νέους δεν είναι πλέον οι ηθικοί και ενάρετοι
άνθρωποι αλλά οι καλοπληρωμένοι ηθοποιοί, τραγουδιστές,
δημοσιογράφοι, ποδοσφαιριστές, τεχνοκράτες. Οι λέξεις αρετή,
τιμιότητα, σεβασμός, υπακοή, υπομονή, σεμνότητα, πειθαρχία,
ευνομία, τάξη, κόπος, μάθηση, δικαιοσύνη, εγκράτεια,
ολιγάρκεια και πολλές άλλες χάθηκαν από την ζωή τους.

Και επειδή αδειάσαμε τις ψυχές των νέων από αξίες και τις
γεμίσαμε με υλικά σκουπίδια και απόβλητα, την καλοπέραση και
τη βία, αγρίεψαν τώρα· δεν υπάρχουν πνευματικά αντισώματα,
ηθικές αναστολές αλλά και ελπίδες. Δεν έμαθαν να υπομένουν,
να είναι εγκρατείς, να ζουν με ολιγάρκεια και λιτότητα αν
χρειαστεί, όπως έζησαν τόσες γενιές προηγουμένως. Ατίθασοι και
ανυπάκουοι επαναστατούν και καταστρέφουν χωρίς η διαλυμένη
και συκοφαντημένη οικογένεια που έχει χάσει τον
προσανατολισμό της, να μπορεί να βοηθήσει.

Αλλά και η σημερινή εκπαιδευτική πραγματικότητα στην Ελλάδα, όπου η διδασκαλία των χριστιανικών αξιών και των αρχών του Ευαγγελίου από τη μια μεριά έχουν συμπιεστεί σ' ένα συχνά αποστεωμένο και σχολαστικό-πληροφοριακό μάθημα Θρησκευτικών, στριμωγμένο κάπου στο σχολικό πρόγραμμα και υπό συνεχή συρρίκνωση, κι από την άλλη μεριά, αν ληφθεί υπ' όψιν ότι οργιάζει σε όλα τα τηλεοπτικά προγράμματα ό,τι άμεσα και δραστικότητα καταργεί μέσα σε λίγα λεπτά αυτά που ο δάσκαλος στο σχολείο και ο παπάς στην Εκκλησία αγωνίζονται να χτίσουν στην ψυχή των παιδιών. Αν συνειδητοποιήσει κανείς τη λειτουργία και τις επιπτώσεις αυτής της αποδομητικής και σχιζοφρενικής (για την ψυχή και την προσωπικότητα των νέων παιδιών) διαδικασίας, τότε θα καταλάβει αν η Παιδεία στις μέρες μας μπορεί να επιτελέσει τον ανθρωποπλαστικό και δημιουργικό ρόλο που οραματίστηκαν οι φωτισμένοι Ιεράρχες. Στην ερώτηση πως θεραπεύεται αυτή η κατάσταση, η απάντηση είναι μία: «ο τρώσας και ιάσεται»... δηλαδή αυτός που άνοιξε την πληγή, αυτός και θα τη θεραπεύσει. Αν κάτι χαρακτηρίζει την παιδεία μας σε ευρωπαϊκό ίσως επίπεδο είναι ότι εξακολουθεί και σήμερα να μας διαφεύγει η ουσία, που ήταν και είναι η αγωγή ψυχών.

Προσεγγίζοντας κανείς τις θέσεις των Τριών Ιεραρχών στα θέματα παιδείας και αγωγής των νέων, συναντά στα κείμενά τους προβληματισμούς και προτάσεις, όμοιες με τις πλέον προωθημένες θέσεις της σύγχρονης Παιδαγωγικής επιστήμης. Δυστυχώς όμως, ακόμα παραμένουν άγνωστες, όχι απλά στο ευρύ κοινό αλλά και στον εκπαιδευτικό κόσμο.

Η παιδεία τους είναι ένα είδος ποιμαντικής αγωγής. Ο δάσκαλος είναι ποιμένας, κατευθύνει, οδηγεί, μεταδίδει ζωή, όχι μόνο γνώσεις. Έτσι παραδίδει τη σκυτάλη στους μαθητές του. Η παιδεία δεν είναι «στεγνή πολυμάθεια», αλλά κατά τον Βασίλειο, «ανατροφή μετ' ευλαβείας και μετάληψις αγιότητος». Η Παιδεία είναι αυτή που δημιουργεί στους νέους τη διάθεση και τη θέληση ώστε να επιδιώκουν συνεχώς την αυτοβελτίωσή τους, σε όλους τους τομείς της ζωής, αλλά κυρίως στην καλλιέργεια της αρετής και του ήθους. Μια Παιδεία, η οποία επιτυγχάνεται με την σωστή αγωγή των νέων παιδιών. «Τέχνη τεχνών και επιστήμη επιστημών φαίνεται μοι, άνθρωπον άγειν...» λέει ο Άγιος Γρηγόριος. Διότι καθοδηγώντας τον άνθρωπο, θα τον βοηθήσει να αντιληφθεί τον προορισμό του ο οποίος, κατά τον Μέγα Βασίλειο, είναι: «Ομοιωθήναι Θεώ κατά το δυνατόν ανθρώπου φύσει».

Να προσπαθήσει, δηλαδή, να μοιάσει στον Θεό, όσο είναι αυτό δυνατόν για την ανθρώπινη φύση. Και αυτό γίνεται με πνευματικά μαθήματα. Και ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος μας λέγει: «Ότι των οικείων αμελούμεν παίδων, και των μεν κτημάτων αυτών επιμελούμεθα, της δε ψυχής αυτών καταφρονούμεν...» Δηλαδή, φροντίζουμε με επιμέλεια τα κτήματά τους, (τα υλικά αγαθά που τους προσφέρουμε) και αφήνουμε την ψυχή τους σαν κάτι αδιάφορο και καταφρονημένο.

Από τις λίγες αυτές αναφορές, στα Ιερά κείμενα των Τριών Ιεραρχών, είναι ολοφάνερο το πόσο μεγάλη σημασία έχει η σωστή Παιδεία για τον κάθε άνθρωπο, γιατί έτσι θα οδηγηθεί στην σωστή πορεία πάνω στη γη με μια καλή ζωή.

Κάθε χρόνο στη γιορτή των Αγίων Τριών Ιεραρχών παρουσιάζουμε το πρόσωπο και το έργο τους, παρουσιάζουμε τις δικές τους απόψεις για την Παιδεία, οι οποίες διατυπώθηκαν κι εμφανίστηκαν σ' έναν κόσμο που παρουσίαζε παρόμοια παρακμή.

Ο Ελληνορωμαϊκός κόσμος είχε αρχίσει να παρακμάζει και υπήρχαν και τότε παρόμοια φαινόμενα, την εποχή που ζούσαν οι

Τρεις Ιεράρχες. Ο Άγιος Χρυσόστομος στο γνωστό του έργο «Περί κενοδοξίας και ανατροφής των τέκνων», μας παρουσιάζει ακριβώς ποια ήταν η παιδευτική κατάσταση των χρόνων του. Είχε προχωρήσει ο εκχριστιανισμός αλλά εξακολουθούσε η παλαιά παιδευτική αντίληψη, η ρωμαϊκή, η διαφθορά εξακολουθούσε να υπάρχει ακόμη και μέσα στη χριστιανική κοινωνία, ενώ βέβαια ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού ακόμη εξακολουθούσε να είναι ειδωλολάτρες. Μας λέει, λοιπόν, ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος στο έργο αυτό ό,τι τρία στοιχεία κυριαρχούσαν στη νοοτροπία την κοινωνική της εποχής εκείνης. Ο έρωτας της δόξας, ο έρωτας των χρημάτων και ο έρωτας της έκλυτης ζωής. Είναι μία εικόνα της σημερινής παρακμιακής εποχής, όπως την περιγράφει ο Άγιος για την δική του παρακμιακή εποχή. Όταν λέει, «οι γονείς θέλουν να παροτρύνουν τα παιδιά τους για να σπουδάσουν και να μάθουν γράμματα, δεν τους λένε πρέπει να γίνεις καλός άνθρωπος, να έχεις αγιότητα, να έχεις αρετή, να γίνεις καλός, να γίνεις αγαθός, αλλά του λένε, πρέπει να τελειώσεις το σχολείο, να πάρεις δίπλωμα, να πάρεις μια καλή θέση, να παντρευτείς, να πάρεις μια πλούσια νύφη, να έχεις χρήματα να διασκεδάσεις» Τονίζει λοιπόν ο Ιερός Χρυσόστομος, «ουδαμόθεν την διαστροφήν γίνεσθαι των τέκνων, αλλ' εκ της περί τα βιωτικά

μανίας» από τίποτε άλλο δεν διαστρέφονται τα παιδιά, παρά από την μανία για τα βιοτικά, που τα βάζουμε από την παιδική τους ηλικία. Και μέσα, λέει, σ' αυτήν την κατάσταση εκεί, της παρακμής της ηθικής και πνευματικής του αρχαίου ελληνορωμαϊκού κόσμου, μέσα σ' αυτήν την πνευματική σύγχυση, την οποία ζούμε τώρα και στις μέρες μας, δεν υπήρχε τίποτα σαφές.

Μας απασχολεί όλους ο προβληματισμός για το σκοπό της Παιδείας· ποιος είναι ο σκοπός της Παιδείας; Τι είναι όμως εκείνο που χαρακτηρίζει την παιδεία που μας παρέδωσαν οι Τρεις Μεγάλοι Πατέρες του Χριστιανισμού;

Η παιδεία, λέει ο Μ. Βασίλειος, πρέπει να εξυπηρετεί τον προορισμό του ανθρώπου. Η παιδεία που μορφώνει τον όλον άνθρωπο, που αντλεί το περιεχόμενό της, από την βεβαιότητα της παρουσίας του Θεανθρώπου στη γη και από τη δυνατότητα του ανθρώπου να προσλάβει μέσα από την ελευθερία του το Θεό και να γίνει δεκτικός της χάριτός του. Κινείται και αναπτύσσεται μέσα σ' αυτήν τη δυαδική σχέση ζωής που εξισορροπεί τις φυσικές δυνάμεις του ανθρώπου με το πνεύμα. Αυτό είναι το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της ταυτότητας

του ελληνορθόδοξου Ρωμιού. Οι Τρεις Ιεράρχες κατάφεραν τη σύζευξη του Ελληνισμού και της Ορθοδοξίας. Η παιδεία των Τριών Ιεραρχών δεν είναι, λοιπόν, απλά ανθρωπιστική, αλλά συνιστά υπέρβαση του ανθρωπισμού. Χαρακτηριστικό γνώρισμα της παιδείας που μας κληροδότησαν είναι η καλλιέργεια του αυτοσυναισθήματος. Είναι η συνειδητοποίηση από τη μια μεριά της μικρότητας που πρέπει να αισθάνεται ο άνθρωπος λόγω της φυσικής φθοράς του και από την άλλη ως πεποίθηση ότι μπορεί να γίνει μέγας από πλευράς αγιότητας. Ο δάσκαλος, λέει ο Χρυσόστομος, πρέπει να διαθέτει απέραντο σεβασμό για την προσωπικότητα του παιδιού και, όπως οι δάσκαλοι της κιθάρας, αφού πιάσουν τα δάχτυλα των μαθητών τους τα πλησιάζουν με ηρεμία στις χορδές και τα διδάσκουν να χτυπούν με προσοχή, το ίδιο ακριβώς πρέπει να κάνουν και οι παιδαγωγοί, σ' όλες τις ηλικίες.

Η διδασκαλία στην τάξη, λέει ο Βασίλειος, πρέπει να γίνεται ευχάριστα, γιατί μόνο τότε η γνώση παραμένει μόνιμη. Κατά τον Γρηγόριο, το να επιχειρεί κανείς να εκπαιδεύει άλλους προτού ο ίδιος εκπαιδευτεί ικανοποιητικά είναι τολμηρό και ανόητο. Ή να μη διδάσκεις ή να διδάσκεις με το παράδειγμά σου,

τονίζει. Διαφορετικά ό,τι κτίζεις με το δεξί, το γκρεμίζεις με το αριστερό. Το να φιλοσοφεί κανείς μόνο με τους λόγους, είναι χαρακτηριστικό του υποκριτή και όχι του δασκάλου. Σε τελική ανάλυση η παιδεία των Τριών Ιεραρχών είναι ένα έργο ανόρθωσης του όλου ανθρώπου ως προσώπου. Δεν υπήρξαν απλώς ποιμένες, δάσκαλοι ή καθοδηγητές. Πολέμησαν το ψεύδος από αγάπη και πόθο για την αλήθεια.

Έζησαν έντονα τα ανθρώπινα προβλήματα, αλλά ταυτόχρονα βίωσαν έντονα το Θεό, γι' αυτό χαρακτηρίζονται Οικουμενικοί Δάσκαλοι.

Οι Τρεις Ιεράρχες κράτησαν ό,τι ωφέλιμο υπήρχε στην Ελληνική Παιδεία. «Όπως η μέλισσα πετάει από άνθος σε άνθος και συλλέγει ό,τι καλύτερο υπάρχει, έτσι και ο Χριστιανός θα χρησιμοποιήσει ό,τι ωφέλιμο υπάρχει στην Ελληνική Παιδεία», γράφει ο Μέγας Βασίλειος. Μέσα στον πλουραλισμό της παγκοσμιοποίησης, της ταχύτατης διάδοσης της γνώσης και των εμπειριών και της διακίνησης πληθυσμών ο λόγος αυτός του Μεγάλου Βασιλείου φαντάζει ιδιαίτερα επίκαιρος και ουσιαστικός.

Σήμερα επιβεβαιώνεται περισσότερο από κάθε άλλη φορά αυτό που είχε τονίσει ο Γρηγόριος ο Θεολόγος στον επιτάφιο λόγο του προς τον Μέγα Βασίλειο, ότι «η παιδεία είναι το πρώτον αγαθόν, από τα αγαθά τα οποία έχομεν». Μια θέση, την οποία συμμερίζονται σήμερα όλοι οι φορείς τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Καθώς η Ελλάδα και γενικότερα όλες οι χώρες που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα προσπαθούν να ανακάμψουν, υπογραμμίζεται ο σημαντικότερος ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει η εκπαίδευση.

Η παιδική ηλικία και η νεανική είναι δύσκολη ηλικία, είναι ο καταλληλότερος χρόνος για να θεμελιώσει κανένας αρχές και αξίες. Άλλωστε, όπως υποστηρίζουν σήμερα οι παιδοψυχολόγοι, τα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού έχουν καθοριστική επίδραση στην διαμόρφωση του χαρακτήρα και της προσωπικότητάς του. Όπως η πηγή προσφέρει το νερό στο περιβάλλον που το έχει ανάγκη για να προσφέρει καρπούς η φύση, έτσι και η οικογένεια, από την πρώτη μέρα της ζωής του παιδιού το «ποτίζει» με το νερό της δραστηριότητάς του.

Ο Ιερός Χρυσόστομος τονίζει ότι η δημιουργία οικογένειας είναι μια προοπτική που μπορεί να τους εισαγάγει στη Βασιλεία του Θεού. Βασική προϋπόθεση είναι να βασιλεύει η ομόνοια και η σωφροσύνη στην οικογένεια. Το να έχει κάποιος οικογένεια και παιδιά είναι η μεγαλύτερη ευτυχία . Αυτό το κλίμα ενότητας και αγάπης χωρίς καμία ιδιαίτερη προσπάθεια μεταβιβάζεται και στα παιδιά τα οποία από τη φύση τους είναι μιμητικά και θα ακολουθήσουν την αρετή των γονιών και θα απολαύσουν την εύνοια του Θεού . Ο καθημερινός αγώνας των συζύγων, η φροντίδα για τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας, το γεγονός ότι αφήνουν το δικό τους θέλημα στην άκρη και βάζουν πιο πάνω το θέλημα του άλλου, είναι ένας αγώνας υπομονής, αγάπης και ταπείνωσης. Ο Ιερός Χρυσόστομος τονίζει την ευθύνη που έχουν οι γονείς απέναντι στη σωτηρία των παιδιών τους και παροτρύνει τους συζύγους να κάνουν το σπίτι τους εκκλησία. Η Εκκλησία του Χριστού είναι το καράβι που οδηγεί στον ασφαλή προορισμό, στη Βασιλεία του Θεού. Όταν η οικογένεια λειτουργεί ως εκκλησία φροντίζει για τα μέλη της, να τα οδηγεί στην εν Χριστώ ζωή .Τα παιδιά παρομοιάζονται με αθλητές οι οποίοι προπονούνται μέσα στο σπίτι, ώστε να γίνουν πολίτες του ουρανού και χρήσιμα μέλη της κοινωνίας. Οι γονείς

ως γλύπτες και ζωγράφοι να δουλεύουν καθημερινά πάνω στα παιδιά τους και να κάνουν θαυμαστά αγάλματα. Να παρατηρούν με πολλή προσοχή τα προτερήματα και τα ελαττώματα τους.

Η ψυχή του παιδιού μοιάζει με πόλη που μέσα σε αυτήν άλλοι δουλεύουν, άλλοι κλέβουν, άλλοι στρατεύονται, άλλοι δίνουν εντολές, άλλοι είναι ακόλαστοι, άλλοι είναι σώφρονες. Αυτή η πόλη χρειάζεται νόμους τους οποίους πρέπει να ορίσουν οι γονείς όπως και τις τιμωρίες σε περίπτωση παράβασης των νόμων. Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζονται οι πύλες των αισθήσεων απ' όπου μπαίνουν εικόνες, ακούσματα, διαλογισμοί. Οι νόμοι πρέπει να ορίζονται από τη μικρή ηλικία, όταν το παιδί ακόμη μπορεί να συνηθίσει στον τρόπο ζωής που του ορίζουν οι γονείς. Ο πατέρας είναι ορισμένος από το Θεό να παίξει το ρόλο του δικαστή ο οποίος όταν παραβιάζονται οι νόμοι είναι αυστηρός και άκαμπτος ενώ όταν τηρούνται, είναι τότε γεμάτος καλοσύνη και βραβεύει το παιδί.

Ο Ιερός Χρυσόστομος στις ομιλίες του δείχνει ότι γνωρίζει καλά την ψυχολογία της παιδικής ηλικίας και τα χαρακτηριστικά της. Η ψυχή του παιδιού από τη φύση της είναι καθαρή από όλα τα πάθη γι αυτό και ο Χριστός, καλεί τους ανθρώπους να γίνουν σαν

τα παιδιά. Να τα μοιάσουν στην αθωότητα, στρέφοντας την προαίρεση προς το καλό. Η εφηβεία είναι το πέρασμα από την παιδική στην ενήλικη ζωή.

Ο Ιερός Χρυσόστομος θεωρεί απαραίτητη τη γνώση της φύσης των εφήβων για ένα παιδαγωγό, αν θέλει να τους βοηθήσει. Χαρακτηρίζει την αγάπη κεφάλαιο πάντων των αγαθών και γνώρισμα των Αποστόλων : Ο Χρυσόστομος γράφει «Ουδέν ούτω προς διδασκαλίαν επαγωγόν, ως το φιλείν και το φιλείσθαι». Τίποτε καλύτερο δεν διέπει την διδασκαλία παρά μόνο η αγάπη, δηλαδή να αγαπά ο δάσκαλος και να αγαπάται από τον μαθητή. Δεν βλέπει άλλο κίνητρο διδασκαλίας ο Χρυσόστομος παρά μόνον την αγάπη για το παιδί. Να που βρίσκεται η ιδιαιτερότητα του δασκάλου. Πρώτος ο δάσκαλος αγαπά και αυτή η αγάπη του εστιάζεται στο να χειραγωγήσει το παιδί από την φυσική αμάθεια σε ευρύτατους ορίζοντες όχι μόνον γνώσης αλλά και τρόπου ζωής. Και ο τρόπος ζωής στον οποίο θα εθίσει ο δάσκαλος το παιδί δεν είναι άλλος παρά η αγάπη! Και όταν μάθουν τα παιδιά μας να αγαπούν, θα ξέρουν τότε και τις γνώσεις που απέκτησαν, να αξιοποιήσουν σωστά, και να ζουν ρεαλιστικά και αρμονικά στο οικογενειακό και κοινωνικό

τους περιβάλλον. Ιδιαίτερα στην εποχή μας, όπου το παιδί παρουσιάζει έλλειμμα αγάπης, το ζωντανό, ειλικρινές, πηγαίο και διακριτικό ενδιαφέρον γι' αυτό ίσως είναι το βασικότερο προσόν του σύγχρονου εκπαιδευτικού.

Ο Μέγας Βασίλειος τονίζει και ένα άλλο σημαντικό παράγοντα της διδακτικής διαδικασίας: το χαρούμενο ύφος του δασκάλου. Το στοιχείο της βίας και του εξαναγκασμού έχει προσωρινό μόνο αποτέλεσμα κατά τον Καππαδόκη Ιεράρχη ενώ το στοιχείο της ευχαρίστησης και της τέρψης προκαλεί μονιμότερα αποτελέσματα στην παιδική ψυχή. Βέβαια για να είμαστε ρεαλιστές ο σύγχρονος εκπαιδευτικός αντιμετωπίζει καθημερινά την παγερή και αδιαπέραστη αδιαφορία των μαθητών, γι' αυτό και η διδασκαλία ενέχει τον παράγοντα της εναντίωσης στο μαθητή που κατά κανόνα ρέπει εγγενώς στη ραστώνη.

Οι Τρεις Ιεράρχες προτείνουν μία άλλη θέση, αυτή της καρδιάς του παιδιού! Το παιδί αντιλαμβάνεται πολύ εύκολα την αγάπη του δασκάλου, όταν αυτός μπορεί να αγαπά, και τότε τον τοποθετεί μες στην καρδιά του, χωρίς να μπορεί να κρύψει την αγάπη του γι' αυτόν. Η αποδοχή του δασκάλου σημαίνει αυτόματα και αποδοχή αυτών που επαγγέλλεται. Γι' αυτό και η

αγάπη προηγείται πάντοτε της παροχής των οποιωνδήποτε γνώσεων. Όσοι δάσκαλοι ξεκίνησαν αντίστροφα, ή δεν κατάφεραν να αγαπήσουν το παιδί, απέτυχαν οικτρά στην εκπαιδευτική τους απόπειρα. Δεν υπάρχει ίσως ωραιότερη στιγμή για τον εκπαιδευτικό από αυτήν που θα νιώσει ότι η παιδαγωγική του σπορά είχε καρπούς γνώσεων αλλά και αγάπης. Όταν θα νοιώσει τους μαθητές του να τον αγαπούν. Και τα παιδιά ξέρουν να αγαπούν. Ίσως και τότε να είναι η στιγμή της συνειδητοποιήσεως για τον διδάσκοντα πως το παιδί, το κάθε παιδί, γίνεται μέρος του εαυτού του, νους εκ του νοός του και καρδιά εκ της καρδιάς του, μέρος της ύπαρξης του. Έτσι, λοιπόν, η σχέση που διέπει δασκάλους και μαθητές είναι σχέση αγαπητική, σχέση προσωπική και σχέση αμοιβαιότητας. Και όταν αργότερα η ζωή χωρίσει το δάσκαλο και το μαθητή, ο σύνδεσμος ανάμεσά τους μένει.

Σεβαστοί τιμώμενοι συνάδελφοι της αποψινής εκδήλωσης

Ποιο είναι αλήθεια το πιο μεγάλο όνειρο ενός που έταξε σκοπό της ζωής του να μορφώνει τις νέες γενεές; Να σε βρει ύστερα από χρόνια πολλά ίσως σε μιαν άλλη πολιτεία κάποιος άγνωστός σου, να σε κοιτάξει ένα λεπτό καλά, να σε πλησιάσει έπειτα και να σου

φανερώσει πως ήταν μαθητής σου κάποτε. Να θυμηθείτε μαζί τα παλιά, να κουβεντιάσετε ώρα πολλή και μια στιγμή να σου πει:

Παλιέ μου δάσκαλε

"Μου είχες δώσει γνώσεις πολλές, αλήθεια. Όμως αυτές δεν είχαν και τόση σημασία. Θα μπορούσα να τις βρω και σε βιβλία πολύ σοφότερά σου. Αυτό που με κάνει να μη σε ξεχνώ είναι κάτι άλλο, είναι οι αξίες που κατόρθωσες να στηρίξεις μέσα μου: η πίστη και η αγάπη στο μεγαλείο και στη καλοσύνη του ανθρώπου. Είναι αλήθεια πως πολλές φορές βρέθηκα αδύναμος, και τον άνθρωπο αυτόν τον ανώτερο τον πρόδωσα ο ίδιος εγώ. Πολλές φορές είδα να τον προδίνουν και οι άλλοι γύρω μου. Υπέφερα και τις δυο φορές, περισσότερο, όταν τον είχα προδώσει εγώ. Όμως μου έμαθες να συγχωρώ και να ζητώ πιο πολλά πρώτα από τον ίδιο μου τον εαυτό, μου έμαθες να μη χάνω την πίστη μου και κυρίως την πίστη στην Ιδέα του ανθρώπου. Μου έμαθες να συμμορφώνω τη ζωή μου όχι με το τι γίνεται στο κόσμο, αλλά με το τι πρέπει να γίνεται, κι' ακόμα να βλέπω στο διπλανό μου το καλό που κρύβει η ψυχή του και τον αγώνα του να νικήσει τον πειρασμό του κακού. Όταν η δοκιμασία της ζωής ήταν μεγάλη και ο πειρασμός του κακού

πολύ δυνατός, με κράτησε η σκέψη πως αν αφηνόμουν να παρασυρθώ, δε θα είχα πια το δικαίωμα να σφίξω το χέρι σου, κοιτάζοντας στα μάτια, όπως τώρα!"

Με την ελπίδα ότι κάποτε θα χαρεί μια τέτοια στιγμή προπέμπει ο δάσκαλος τον νέο μέσα στη ζωή. Και από την άλλη κιόλας μέρα τον νιώθει πλάι του, παραστάτη στον κοινό αγώνα, παραστάτη στο χρέος που έχουμε όλοι μας: ως άτομα πρώτα καθένας μας στον ιδιαίτερο κύκλο της δράσης, ως πολίτες ύστερα κάτω από την προσταγή της ελληνικής πατρίδας, ως άνθρωποι τέλος κάτω από το μάτι του Θεού.

Τώρα που η θάλασσα των πληροφοριών μεγαλώνει γύρω μας, μα το μελάνι της γνώσης σώνεται , τώρα που ο κίνδυνος δεν είναι πια μήπως οι μηχανές σκέπτονται σαν άνθρωποι, αλλά οι άνθρωποι σαν μηχανές και ο φόβος , το άγχος και η ανησυχία απλώνουν τα πλοκάμια γύρω μας, κάνοντας μια μικρή περιδιάβαση στα λόγια των Τριών Ιεραρχών ακούμε με ρωμαλέο λόγο να μας λένε:

Εσείς που ζείτε σε μια δύσκολη εποχή, εσείς που καθημερινά εκφράζεστε λέγοντας πως έγινε η απώλεια συνήθεια σας, εσείς που καθημερινά πνίγεστε μέσα σε ένα εκπαιδευτικό σύστημα

που εν ονόματι της εκπαίδευσης πνίγει την Παιδεία, σε σας λοιπόν μιλάμε με λόγο διαχρονικό και γι' αυτό πάρα πολύ μοντέρνο ταυτόχρονα.

Εσείς που διανύετε το πέλαγος της εφηβικής ηλικίας όπως λέει ο Χρυσόστομος, που ζείτε τον καιρό της τρικυμίας του νου, του κορμιού και της ψυχής, εσείς που διαθέτετε την ορμητικότητα και το πείσμα αλλά και την ανθρωπιά και την επιθυμία να διορθώσετε την αδικία που υπάρχει στον κόσμο. Εκτιμήστε τη γνώση . Προσεγγίστε την με σκληρή προσπάθεια και συντονισμένη δουλειά, ανακαλύπτοντας από νωρίς τις κλίσεις σας για να την κατακτήσετε.

Δεν θα μάθετε παίζοντας, θα μάθετε μοχθώντας και παλεύοντας σκληρά, γιατί η μόρφωση έχει ρίζες πικρές αλλά καρπούς γλυκύτατους.

Γι' αυτό είναι Σταυρός και Ανάσταση μαζί.

Και όταν μιλάμε για μόρφωση δεν εννοούμε την πληθώρα των πληροφοριών, εννοούμε το καταστάλαγμα της ψυχικής καλλιέργειας όταν αυτές ξεχαστούν, εννοούμε το συνδυασμό γνώσης και αρετής γιατί μόνο τότε η παιδεία γίνεται όπλο δικαιοσύνης και όχι όπλο θανάτου.

Και σε μας τους μεγαλύτερους, γονείς και δασκάλους σας, μας παραγγέλλουν «Σταθείτε στην πέτρα που λέγεται πίστη και μη φοβάστε τίποτε. Όσο και αν τα κύματα είναι δυνατά, όσο και αν η τρικυμία λυσομανά, ο Χριστός είναι η πέτρα της ζωής μας, ικανή να μας στηρίξει απέναντι σε κάθε φόβητρο. Η δική Του δύναμη στεριώνει την ελπίδα.

Κοιτάξτε τα είδωλα από πολύ κοντά και τότε από μόνα τους πέφτουν γιατί καμώνονται τα σπουδαία μόνο και μόνο επειδή διαθέτουν ένα καλοφτιαγμένο λούστρο που γρήγορα χάνεται με την πρώτη σταγόνα της βροχής.

Αγαπήστε τον εαυτό σας ,γιατί είναι μοναδικός και ανεπανάληπτος, σεβαστείτε τον γιατί είναι εικόνα του Θεού και επιλέξτε το καλό γιατί το καλό εξασφαλίζει ελευθερία και είναι κατά το Χρυσόστομο πιο εύκολο στην ουσία αν το καλοσκεφτείτε από το κακό.

Και ύστερα αγαπήστε πολύ τη ζωή, τον άνθρωπο, την αρετή, το Θεό. Μακριά από μίζερες και φτηνές κριτικές, αυτά δεν σας ταιριάζουν γιατί δείχνουν άνθρωπο απαίδευτο στην ψυχή.

Παλέψτε στην πράξη. Απαντήσετε με την κοινωνική προσφορά και τη δράση στις προκλήσεις της εποχής ,στο δίλλημα , αν είναι ευχή ή κατάρα να γεννιέσαι σε μια ενδιαφέρουσα εποχή.

Οι Τρεις Ιεράρχες πληθωρικά απευθύνουν μηνύματα και παραινέσεις και προς τους γονείς. Γονείς, λένε, μην ξεχνάτε πως τα παιδιά σας είναι πρόσωπα, ως εικόνες του Τριαδικού Θεού, τρυφερές υπάρξεις και ολοκληρωμένες προσωπικότητες. Κάθε ενέργειά σας έχει βαθύ αντίκτυπο στην ευαίσθητη ύπαρξη τους. Πάνω από όλα όμως τα παιδιά προσβλέπουν προς τους μεγάλους, γονείς αλλά και δασκάλους, και η συμπεριφορά των μεγάλων είναι αυτή που καθορίζει το ήθος και την ψυχική διάπλαση, την διαμόρφωση οντολογικού φρονήματος αλλά και την μετέπειτα συμπεριφορά τους. Για να νοιώσουμε καλύτερα την βαρύτητα αυτών των λόγων, είναι χαρακτηριστική η φράση του Γρηγορίου, όντας αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, για τον αδελφικό του φίλο τον Βασίλειο, σχολιάζοντας την μεγάλη αποδοχή που είχαν τα λόγια του, από τον λαό της Καππαδοκίας, αλλά και ολοκλήρου της Οικουμένης: «Βροντή σείο λόγος, αστεροπή δε βίος» . «είναι ο λόγος σου βροντή, γιατί η ζωή σου είναι αστραπή».

Έτσι, λοιπόν, και εμείς, αγαπητοί γονείς και αγαπητοί δάσκαλοι, για να είναι ο λόγος μας βροντή και να ακούγεται από τα παιδιά μας, χρειάζεται η ζωή μας να είναι αστραπή, κρυστάλλινη, δυναμική και διάφανη. Απατώνται όσοι πιστεύουν ίσως ότι τα παιδιά μας ακούν μόνο τα λόγια μας και αγνοούν ή αδιαφορούν για το ήθος μας.

Η βιοτή μας είναι αυτή που γίνεται κομιστής των λόγων μας μπροστά στα γεμάτα αναζήτηση μάτια των παιδιών και τον ανέγγιχτο ψυχικό τους κόσμο. Αυτή βεβαιώνει την αληθινότητά τους. Χωρίς βιοτή παιδαγωγικά ενδεδειγμένη, το εκπαιδευτικό μας έργο δεν έχει κύρος μπροστά στα μάτια των παιδιών. Οι Τρεις Ιεράρχες εδώ δανείζονται έναν πολύ μικρό λόγο του Χριστού, όταν Εκείνος απέστειλε τους μαθητές Του να διδάξουν στον κόσμο, ο οποίος λέει λακωνικά: «του ποιήσαι και διδάξαι» . Να το θεμέλιο της διδαχής και της διδασκαλίας. Πρώτα θα ποιήσει ο διδάσκων και μετά θα διδάξει. Πρώτα θα ποιήσει ο γονιός και ύστερα το παιδί θα ακολουθήσει το παράδειγμά του. Πώς θα περίμενε κανείς να ενεργήσει θετικά το παιδί, όταν το παράδειγμα των μεγάλων που το χειραγωγούν, γονιών ή εκπαιδευτικών, είναι αρνητικό; Πώς το παιδί θα διάγει εν ειρήνη,

όταν οι μεγάλοι με την αρνητική τους συμπεριφορά του διαταράσσουν τον αρμονικό του κόσμο; Πώς το παιδί θα αποδώσει δικαιοσύνη, όταν βλέπει τους μεγάλους τριγύρω του να αδικούν κατάφωρα, ασύστολα, σε βάρος των άλλων; Πώς τα παιδιά μας θα ασχοληθούν με τα μεγάλα και υψηλά, όταν βλέπουν τους μεγάλους να αναλώνονται σε μικρότητες και ανούσιους διαξιφισμούς; Πώς, τέλος, το παιδί θα καλλιεργήσει ενότητα και συνεργασία, όταν βλέπει τους μεγάλους να φατριάζουν, να διχάζονται, να υποβλέπει και να υποσκάπτει ο ένας τον άλλον, χωρίς να ομονοούν;

Σεβασμιώτατε, τους Προστάτες της Παιδείας και των Γραμμάτων τιμούμε αύριο, σε μια δύσκολη μεταμνημονιακή για την πατρίδα μας συγκυρία Μια κοινωνία που καλόμαθε να καταναλώνει γίνεται τώρα έρμαιο στους πειραματισμούς των κερδοσκόπων του χρήματος.

Η επίμονη αναζήτηση του πλούτου, ο μόνιμος άρχων του κόσμου, συνθλίβει μικρούς και αδύνατους, αποθρασύνει μεγάλους και ισχυρούς. Μα πίσω από την κρίση των αριθμών, των δεικτών, και των ελλειμμάτων αποκαλύπτεται μια κρίση βαθιά πνευματική. Γιατί αν «ο αγώνας για το ψωμί μου είναι ζήτημα υλικό, ο αγώνας

για το ψωμί του διπλανού μου είναι ζήτημα πνευματικό». Αυτό δεν θα σου το μάθουν βέβαια οι οικονομολόγοι που διαχειρίζονται τις κρίσεις του συστήματος, που καταρτίζουν «προγράμματα σταθερότητας». Θα σου το μάθουν δάσκαλοι ψυχωμένοι που μορφώνουν τα παιδιά μας.

Ποια πρόταση ζωής εμπνέει το μαθητή, το δάσκαλο και το γονιό; Ποιον άνθρωπο διαπλάθουμε στο σχολείο σήμερα; Τι σχέση μπορεί να έχει η άσκηση στην αλήθεια της ζωής που μας υπέδειξαν οι τιμώμενοι Ιεράρχες, με την καθημερινότητα του σχολείου που βιώνουμε;

Από την αγωγή στην παιδεία και την εκπαίδευση, από την εκπαίδευση στην εξειδίκευση και μετά στην ...ευέλικτη απασχόληση. Φαύλος κύκλος, ανακυκλώνει αδιάκοπα τη ζωή σαν επιβίωση. Οι σημερινοί μαθητές στα χρόνια της σχολικής τους διαδρομής συμμετέχουν σ' έναν αγώνα ανελέητο. Σ' έναν πρωταθλητισμό υψηλών επιδόσεων. Δυνατότερα, ψηλότερα, γρηγορότερα! Ενοχλητικά μονότονα και εκβιαστικά επαναλαμβάνεται η προτροπή των γονιών, των συγγενών και των δασκάλων τους: «Τώρα κρίνεται το μέλλον σας, προσέξτε!».

Άδικο δεν είναι; Να κρίνεται το όλον της ζωής των σε κάποιες εξετάσεις στα δεκαεπτά τους χρόνια; Να «κλειδώνεται» το μέλλον με «έξυπνες» επαγγελματικές επιλογές της οικογένειας στα δεκατέσσερά τους χρόνια;

Η δοκιμασία τους επώδυνη. Οι απαιτήσεις δυσβάσταχτες. Μαραζώνει η ψυχή και το κορμί τους, στα πιο ευαίσθητα χρόνια, αυτά της εφηβείας. Οι πιο σκληρά εργαζόμενοι είναι, σύμφωνα με κάποιες εκτιμήσεις. Ξεκινάνε τη μέρα τους με ανιαρό επτάωρο σε κάποια σχολική αίθουσα, συνεχίζουν με ένα απαιτητικό απόγευμα στο φροντιστήριο. Καταλήγουν εξουθενωμένοι αργά το βράδυ στα σπίτια για το διάβασμα της επόμενης ημέρας.....

Συγχωρείστε με για τη στενάχωρη κριτική που προηγήθηκε. Προσπάθησα μόνο να πω, ότι οι βάσεις των μορίων, οι περιζήτητες σχολές, τα επαγγέλματα υψηλής απορρόφησης, οι πρώτοι των πρώτων στις Πανελλαδικές..., όλα αυτά βρίσκονται στον αντίποδα του κόσμου των Ιεραρχών μας. Εκτός ύλης δηλαδή.

Ανέραστη κοινωνία, ανέραστα σχολεία... Δεν πιστεύουμε, δεν ελπίζουμε, δεν αγαπάμε... Και πασχίζουμε να καλύψουμε το κενό στις δομές και στο περιεχόμενο ενός σχολείου, που διδάσκει την

ατομική επιβίωση, το «εγώ ελπίζω να τη βολέψω!», που ζυγιάζει την αξία των παιδιών μας με μέτρα και σταθμά που κονταίνουν το μεγαλείο του προσώπου τους.

Και οι τρεις Ιεράρχες ήταν γόννοι ευκατάστατων κοινωνικά, οικονομικά και μορφωτικά οικογενειών. Κάτοχοι αξιοζήλευτης παιδείας και καλλιέργειας που εκπλήσσει ακόμη και σήμερα. Στις καλύτερες σχολές και δίπλα στους αρίστους των δασκάλων της εποχής τους σπουδάζουν τα πάντα: ρητορική, φιλοσοφία, θεολογία, αστρονομία, γεωμετρία, ιατρική. Και στο απόγειο αυτό εγκαταλείπουν τα πάντα πίσω τους: τιμητικά καθηγητικά καθήκοντα, προσοδοφόρα δικηγορία και ρητορική, περίφημα εκκλησιαστικά αξιώματα. Αρνούνται τον κόσμο του πλούτου, της δόξας και της εξουσίας. Πλούσιοι που με τη θέλησή τους γίνηκαν φτωχοί, όχι φτωχοί που ονειρεύτηκαν να γίνουν πλούσιοι! Αποσύρονται στην έρημο επιλέγοντας τη σκληρή άσκηση, μορφώνουν εκεί τον έσω άνθρωπο. Δοκιμάζουν τις αντοχές της σχέσης τους με το Θεό, σπουδάζουν με αίμα και δάκρυα τη ζωή του Πνεύματος.

Και επιστρέφουν κατόπιν στον κόσμο αδειάζοντας την αγάπη, που με πολύ κόπο μάζεψαν. Μοιράζουν την περιουσία τους στη φτωχολογιά και γίνονται :

Όχι δάσκαλοι, αλλά μαθητές, που μαθητεύουν με ταπείνωση στον πόνο και την ανέχεια, στη θλίψη και τη στέρηση, στον πειρασμό και τα πάθη των ανθρώπων.

Όχι δεσπότες, αλλά επίσκοποι - πατέρες, που διακονούν το μυστήριο του όλου ανθρώπου, όλων των παιδιών τους.

Ακατανόητη η ζωή των Τριών Ιεραρχών σήμερα... Ας διδαχθούμε από το έργο τους.

Μπορεί σήμερα να επανέλθει η Παιδεία μας στη θεοσέβεια και στην αρετή; Μπροστά λοιπόν σ' αυτήν την τάση της Παιδείας η μόνη διέξοδος που έχουμε είναι ν' ακολουθήσουμε τη ζωή και το παράδειγμα και τη διδασκαλία των Αγίων Τριών Ιεραρχών και όσα αυτοί έκαναν στην εποχή τους και επέβαλλαν τους σκοπούς της Παιδείας και εξημέρωσαν την ανθρωπότητα. Είναι καιρός οι δοκιμές και οι πλάνες του λεγόμενου πολιτισμού μας να γίνουν παιδεία μας, και να σταματήσει η αμηχανία μας προς τη μηχανή και να κοιταχτούμε κατά πρόσωπο με την πραγματικότητα, μέσα στο πλαίσιο της σοφίας του Θεού για την δημιουργία του κόσμου

μας. Οι σημερινοί δάσκαλοι πρέπει να μιμηθούν τους Τρεις Ιεράρχες, να γίνουν οι φωτισμένοι οδηγοί, οι πνευματικοί εργάτες, εκείνοι, που θα βοηθήσουν τα νιάτα της πατρίδας μας να ξεπεράσουν τις θύελλες των ιδεολογικών αντιθέσεων που αναστατώνουν την ιστορία της εποχής μας και πλήττουν καίρια τους νέους ανθρώπους.

Κυρίες και Κύριοι,

Τιμώντας τους Τρεις Ιεράρχες δεν κάνουμε αναδρομή στο παρελθόν, εκείνοι έρχονται κοντά μας, στο παρόν, για να νοηματοδοτήσουν το μέλλον μας. Είναι κοντά μας οι Τρεις Ιεράρχες, γιατί η ζωή και η δράση τους παραμένει καθολικά ανθρώπινη και διαχρονικά οικουμενική. Είναι παρόντες, διότι δεν ήταν απόλυτα απόκοσμοι, ούτε ολοκληρωτικά εγκόσμιοι, αλλά γνήσια και καθολικά ανθρώπινοι. Είναι τόσο δυναμική η παρουσία τους, τόσο βαθιά και πλατιά η γνώση τους, τόσο καθολικής αποδοχής οι απόψεις τους, ώστε να φθάνουν στην εποχή μας με ένα πρόσωπο νιότης, φρεσκάδας, και ανανέωσης, που όμοιό του δεν έχει να μας δείξει η ανθρωπότητα.

Βασίλειος, Γρηγόριος, Ιωάννης, τρεις άνθρωποι Άγιοι, Πυξίδες, Φάροι ολόφωτοι που έζησαν το Φως, έγιναν Φως και μας

οδηγούν με ασφάλεια στο Φως. Αυτούς ας έχουμε πρότυπα αγωγής και παιδείας στη ζωή μας.

Κλείνοντας, τη σημερινή εκδήλωση , δεν μπορώ να βρω καλύτερο επίλογο από τους στίχους του Κωστή Παλαμά για τον αληθινά εμπνευσμένο δάσκαλο από τα νάματα και τις πατρικές διδαχές των τριών Ιεραρχών.

Δάσκαλε, τι κι αν πολλοί σ' έχουνε λησμονήσει;

Θα θυμηθούνε κάποτε κι αυτοί το βάρος που κρατάς σαν άτλαντας στην πλάτη.

Χτίζε σοφέ, της κοινωνίας το παλάτι”.

Χρόνια σας πολλά και ευχαριστώ για την Υπομονή σας.